Anneler ve Yavrular

Kuzey ve Güney Amerika'da yaşayan dağaslanları öteki aslanlar gibi kükremezler, bunun yerine mırlarlar. Bu resimde gördüğünüz yavru dağaslanı, çok sevdiği geyik eti yemiş olmalı ki annesi onun ağzını yalayarak temizliyor. Dağaslanı yavruları doğduktan 10 gün sonra gözlerini açarlar. İlk anda mavi olan gözleri daha sonra kehribar rengine dönüşür. Yavrular annelerinin yanından en az 18-20 ay ayrılmazlar. Bu sürede annelerinden büyük beceri gerektiren geyik avlamasını öğrenirler.

"15 Ocak 1990. Bugün gerçekten çok şanslıydık, çünkü çok seyrek rastlanan bir olaya tanık olduk. Fillerin aslında geceleri doğum yaptıklarını biliyorduk. Doğal olarak dişi fil Patricia'nın da gece doğuracağını sanıyorduk. Ama sandığımız gibi olmadı. Patricia daha fazla dayanamamış olmalı ki öğle vakti, tam da onun ait olduğu fil sürüsünü izlemeye gittiğimizde doğum yaptı. Bu doğum anını izlerken biz de en az fil sürüsünün öteki üyeleri kadar heyecanlıydık. Kenya'nın Amboseli Milli Parkı'nda belki de ilk kez böyle bir olay yaşanıyordu. Patricia, doğum sancıları içinde kıvranıp duruyordu. Ondan daha yaşlı iki dişi fil ona yardım etmeye çalışıyordu. 20 aydan bu yana karnında taşıdığı yavrunun artık dünyaya gelme zamanı gelmişti. Sürünün öteki üyeleriyse Patricia'nın çevresinde toplanmışlardı. Başlarını heyecanla öne eğip trompet sesleri çıkarıyor, kulaklarını da bir öne bir arkaya sallıyorlardı. Derken, birkaç dakika sonra yavru fil dünyaya geldi. Patricia, önce yavrusunu temizledi sonra da öteki filler yavruyu anne sütü emmesi için hortumları yardımıyla Patricia'nın yanına ittiler. Yavru fil, süt emmeye başladı. Emme işini hortumuyla değil, ağzıyla yapıyordu. Bir süre sonra dizleri titreye titreye ayağa kalktı. Artık sürüye yeni bir birey katılmıştı. Bu yeni bireyle birlikte sürü yoluna devam etti... Yaşadığım bu anı ömrüm boyunca unutmayacağım. Bu olaydan sonra doğaya olan hayranlığım bir kat daha arttı..."

Amerikalı hayvan davranışbilimcisi Cynthia Moss'un fillerle ilgili gözlemleri ve duyguları işte böyleydi. Anlattıklarına bakılırsa, filler yavru sahibi olurken belki de insanlar kadar heyecanlanıp duygulanıyorlardı. Doğadaki bütün hayvanlar türlerinin sürekliliğini sağlamak için çoğalırlar. Bazı hayvanlar yavrularına öyle özenle bakarlar ki ister istemez biz insanlar gibi onlara sevgi verdiklerini düşünürüz. Oysa yavrularını korumaları, beslemeleri, onlara avlanmayı öğretmelerinin altında yatan neden sevgiden çok içgüdülerdir.

Hayvanlar, türlerinin özelliğine ve yapısına bağlı olarak yavrularıyla az ya da çok ilgileniyorlar. Memeli hayvanlarda yavru bakım süresi genellikle hayvan türü büyük olunca daha uzun sürüyor. Örneğin, yavru filler anne sütünü iki yaşına gelene değin emerler. Ama ondan sonra bile daha yıllarca annelerinin yanından ayrılmazlar ve bu süre içinde hortumlarını ustalıkla kullanmayı öğrenirler. Çoğu zaman değişik yaşlardaki yavruların hepsi birden anneleriyle dolaşırlar. Sert kemiksi sırtlarındaki enine şeritleri, uzun kuyrukları ve farelerinkine benzeyen kulaklarıyla çok tuhaf bir görünüme sahip olan armadilloların yavruları yalnızca 6 ay annelerinin yanında kalır, sonra da artık kendi başlarının çaresine bakarlar.

Yumurta bırakarak çoğalan balıklar, sürüngenler ve kuşlardaysa durum daha değişiktir. Örneğin, morina balıkları denize bir seferde milyonlarca yumurta bırakırlar. Ama bunların çok küçük bir bölümünden yavrular çıkabilir. Çünkü başka balıklar, yengeçler ve denizanaları bu yumurtaları yerler. Yavru balıklar avlanmaktan kurtulup yumurtadan çıkmayı başarsalar bile tehlikeyi atlatmış sayılmazlar; çoğu zaman balıklarca yenme tehlikesiyle yüz yüzedirler. Ne var ki bazı türlerde yavru balıklar, anne ve babalarından uzaklaşmazlar. Anne ve babaları, yavruları yemek üzere yaklaşan başka balıkları kovalarlar. Ülkemizin güneyindeki (Dalyan-İztuzu ve Patara) bazı kumsallara da gelen deniz kaplumbağalarının dişileri yumurtalarını kumsala bırakıp denize geri dönerler ve bir daha da yumurtalarla ilgilenmezler. Onlar için annenin bu davranışı çok doğaldır, çünkü yavruların artık anneye gereksinimi yoktur. Yavru deniz kaplumbağaları yumurtalarından çıkar çıkmaz içgüdüsel olarak denizin yolunu bulurlar. Denize ulaşabildikten sonra yaşamlarını kendi başlarına sürdürürler.

Yavrular söz konusu olunca, birçok hayvan türünde babalar annelere değişik biçimlerde yardım ederler. Örneğin, gorillerde babalar yavruyu korumakla yükümlüdürler. Boş zamanlarında da yavrularıyla oynarlar. Denizatlarındaysa yavruları erkekler dünyaya getirir. Dişi denizatı yumurtaları erkeğin kesesine koyar. Yumurtalardaki yavru denizatları gelişimlerini tamamlayınca baba denizatının kesesinden çıkarlar.

Hayvanlar ve yavrular konusunda bilgi edinmenin en güzel yollarından biri, onları gözlemektir. Pek çok bilim adamı araştırmalarını bu şekilde yürütür. Siz de bilim adamları gibi hayvanlar üzerinde gözlem yapabilirsiniz. Bunun için işe çevrenizde görebildiğiniz hayvanları ve yavrularını inceleyerek başlayabilirsiniz.

Ayşegül Yılmaz

Bu anne Weddell fokuyla yavrusu onların fotoğrafını çekmek isteyen fotoğrafçıya önce kuşkuyla bakmışlar, ama sonra, tehlikeli bir durumun olmadığını anlayınca fotoğraflarının çekilmesine izin vermişler. Yalnızca Güney Kutup Bölgesi'nde yaşayan bu foklar çok yetenekli dalgıçlardır. Balık avlamak için kalın buz kütlelerinin arasından yaklaşık 700 metre derinliğe dalabilirler. Sualtındayken soluklarını neredeyse bir saat tutabilirler. Anne fok, yavrusunu 6-7 hafta kadar emzirir. Daha sonra da birlikte balık avına çıkarlar.

Borneo'da yaşayan orangutanların yavrularını anneleri onlar üç yaşına gelinceye kadar emzirir. Ama yavrular daha yıllarca annelerinin yanından ayrılmaz. Öyle ki değişik yaşlarda olan kardeşler anneleriyle birlikte ormanda gezinirler. Orangutan yavruları bir yaşına bastıklarında anneleri tırmanma denemeleri yapmalarına izin verir. Ama bir metreden daha fazla uzaklaşmamaları koşuluyla!

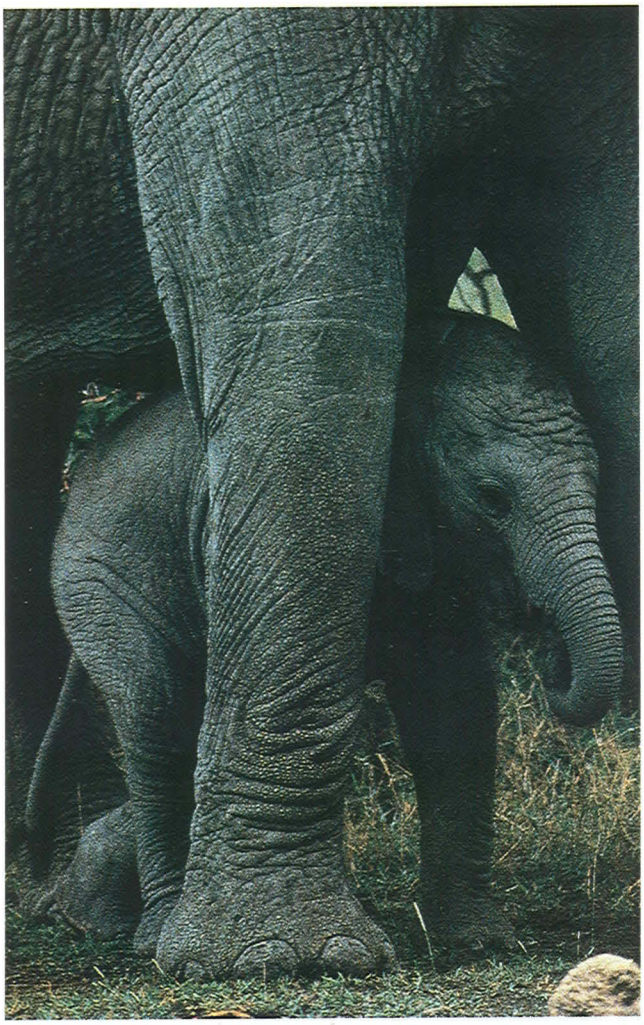

Armadillo (dokuz kemerli hayvan) gerçekten de çok ilginç bir hayvan! Sırtında sert kemiksi bir zırh var, ama karnı yumuşak. Bir tehlike sezdiği anda düşmanı ürkütmek için bir metre kadar havaya zıplar, sonra da kaçar. Kimi zaman korunmak için bir kirpi gibi top haline gelir. Orta ve Güney Amerika'da yaşayan armadillo en fazla 6 kg ağırlığında ve 60 cm boyundadır. Anne armadillo her zaman dört yavru doğurur. Başka hayvanlardan farklı olarak bu dört yavrunun hepsi aynı cinsiyette olur. Anne, yavrularını birkaç hafta boyunca emzirir. Bu süre içinde yavruların yumuşak olan sırtları kemikleşerek sertleşir.

Bu fil yavrusu korunmak için annesinin bacaklarının arasına girmiş. Yaşamından oldukça memnun görünüyor. Fillerde aile bağları çok kuvvetlidir. Erkek fil yavruları 14 yaşına gelene değin, dişi fil yavrularıysa annelerinin ölümüne dek onun yanından ayrılmazlar.

Avustralya'nın kuzeyinde yaşayan bu timsahların dişileri yumurtalarını genellikle tatlısu bölgelerine bırakırlar. Yavru timsahlar yumurtadan çıktıktan sonra anneleri onlara yalnızca bir iki gün bakar. Böylece yavrularını başka timsahların yemesini önlemiş olur. Yavru timsahlar daha sonra onlar için daha güvenli olan deniz kenarlarına veya nehir ağızlarına giderler.

Gergedan yavrusu annesine son derece bağımlıdır; annesinin yanından en az iki buçuk yıl ayrılmaz. Ama bir kardeşi dünyaya geldi mi artık "pabucu dama atılır". Anne gergedan büyümüş olan yavruyu yanından uzaklaştırır ve yeni yavrusuyla birlikte dolaşır. Annenin uzaklaştırdığı yavru ise genellikle yanına sığınabileceği bir "cici anne" bulur.